

ใบความรู้ที่ ๑ เรื่อง อ่าน เขียน ร้องโน้ตเพลงไทย
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง อ่าน เขียน ร้องโน้ตเพลงไทย
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง อ่าน เขียน ร้องโน้ตเพลงไทย
รายวิชา ศิลปะ รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

โน้ต คือ สัญลักษณ์ที่ใช้แทนเสียงดนตรีและเสียงร้อง อีกทั้งมีสัญลักษณ์พิเศษเพิ่มเติมเพื่อใช้ระบุเทคนิคการบรรเลงที่นอกเหนือจากระดับเสียงของเพลงหรือเสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ยกตัวอย่างเช่น ตั้งแต่อดีตโน้ตดนตรีไทยถูกพัฒนาขึ้นหลายรูปแบบ เช่น การบันทึกเพลงไทยด้วยโน้ตสากลระบบบรรทัด ๕ เส้น การใช้ตัวเลขแทนเสียงของเครื่องดนตรีต่าง ๆ และการใช้ตัวอักษรไทยซึ่งเป็นที่นิยมใช้ในปัจจุบัน

การบันทึกโน้ตดนตรีไทยเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการสื่อสาร บันทึกบทเพลงไทยที่มีอยู่มากมายให้สืบทอดต่อกันไป อีกทั้งยังเป็นสื่อการสอนที่สำคัญในการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรีไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่าน เขียน และบันทึกโน้ตดนตรีไทยอันจะส่งเสริมให้การเรียนนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดการอ่านโน้ตในขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องศึกษาเรื่ององค์ประกอบของโน้ตไทย ดังนี้

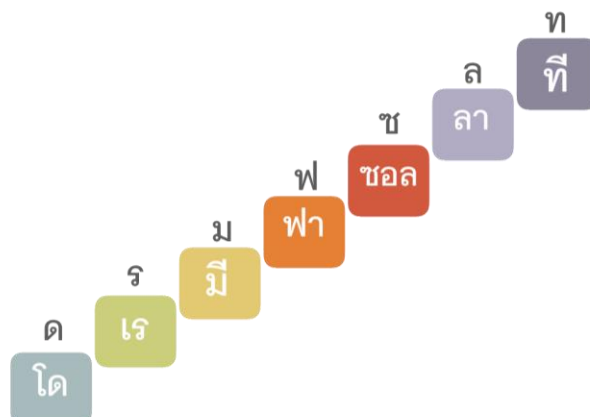
องค์ประกอบของโน้ตไทย

- สัญลักษณ์แทนระดับเสียง
- สัญลักษณ์แทนความสั้น - ยาว ของเสียง
- สัญลักษณ์พิเศษอื่น ๆ

สัญลักษณ์แทนระดับเสียง

โน้ตดนตรีไทยมีการใช้สัญลักษณ์แทนระดับเสียงต่าง ๆ กำหนดให้ใช้ตัวอักษรไทย ๗ ตัว แทนระดับเสียงซึ่งสามารถแสดงระดับเสียงสูง - ต่ำ ตามลำดับขั้นได้ดังนี้

สัญลักษณ์แทนระดับเสียง

นอกจากนี้ยังมีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าโน้ตตัวเดียวกันแต่มีระดับเสียงสูง – ต่ำแตกต่างกัน

การใช้สัญลักษณ์จุด (ด) จุดที่ด้านล่างตัวโน้ต แทน ระดับเสียงต่ำ ดังนี้

การใช้สัญลักษณ์จุด (ด) จุดที่ด้านบนตัวโน้ต แทน ระดับเสียงสูง ดังนี้

สัญลักษณ์แทนความสั้นและยาวของเสียง

อัตราความสั้น – ยาวตามระบบโน้ตดนตรีไทย มีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ ส่วน ดังนี้

๑. ห้องเพลง

ห้องที่ ๑	ห้องที่ ๒	ห้องที่ ๓	ห้องที่ ๔	ห้องที่ ๕	ห้องที่ ๖	ห้องที่ ๗	ห้องที่ ๘

ห้องเพลงทำหน้าที่เช่นเดียวกับจังหวะเคาะหรือจังหวะสามัญโดยจะมีหลักการอ่านแบบเคลื่อนที่ไปข้างหน้า (จากด้านซ้ายไปด้านขวา) ในอัตราความเร็ว – ช้าอย่างสม่ำเสมอ ในหนึ่งบรรทัดจะประกอบด้วยห้องเพลงทั้งหมด ๘ ห้องเพลง โดยตำแหน่งของจังหวะตกหรือจังหวะเคาะ จะอยู่ตรงกับโน้ตที่อยู่ส่วนท้ายสุดของแต่ละห้องเพลงดังนี้

x	x	x	x	x	x	x	x

๒. การจัดเรียงโน้ต หรือการบรรจุตัวโน้ต

เนื่องจากสัญลักษณ์ตัวโน้ตอักษรไทย ด ร ม ฟ ซ ล ท ไม่สามารถกำหนดแยกแยะอัตราความสั้น – ยาวของเสียงที่แตกต่างกันได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยการจัดเรียงโน้ตตามหลักการพื้นฐานของการจัดเรียงตัวโน้ตซึ่งในแต่ละห้องเพลงจะสามารถบรรจุได้ด้วยหน่วยเคาะย่อยเท่ากับ ๔ หน่วยเคาะย่อยดังนี้

๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔

หลักการบันทึกโน้ตดนตรีไทยจะบรรจุโน้ตอักษร ด ร ม ฟ ซ ล ท และเครื่องหมาย – (ขีด) ซึ่งแต่ละตัวมีความยาวเท่ากับ ๑ จังหวะเคาะย่อยเท่ากันหมด และเมื่อต้องการกำหนดอัตราความสั้น – ยาวของตัวโน้ต

จะใช้เครื่องหมาย - (ขีด) เพื่อเพิ่มความยาวเสียงของตัวโน้ตที่อยู่ก่อนหน้าให้ลากเสียงยาวออกไปอีก ๑ หน่วย
เคาะย่อย ยกตัวอย่างเช่น

** เส้นลูกศรแสดงการยึด/ลากเสียงของตัวโน้ตที่อยู่ก่อนหน้าตามหลักการอ่านโน้ตที่มี
เครื่องหมาย - (ขีด) ตามหลัง

โดยการบันทึกเพลงไทยจะใช้สัญลักษณ์ตัวอักษรไทยแทนระดับเสียง ด ร ม พ ซ ล ท และ
เครื่องหมาย - (ขีด) สลับสับเปลี่ยนตำแหน่งกันไปมาตามท่วงทำนองของบทเพลง ดังนั้นการเรียงโน้ตหรือการ
บรรจุน้ตจึงสามารถพบได้ในหลายรูปแบบตามตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างรูปแบบการบันทึกโน้ตดนตรีไทย

⇒ กรณีที่มีโน้ตห้องละ ๑ ตัว

- - - ด	- - - ร	- - - ม	- - - พ	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ตั้
- ด - -	- ร - -	- ม - -	- พ - -	- ซ - -	- ล - -	- ท - -	- ตั้ - -

⇒ กรณีที่มีโน้ตห้องละ ๒ ตัว

- ด - ด	- ร - ร	- ม - ม	- พ - พ	- ซ - ซ	- ล - ล	- ท - ท	- ตั้ - ตั้
- - ด ร	- - ม ซ	- - ร ม	- - ซ ล	- - ม ซ	- - ล ตั้	- - ซ ล	- - ตั้ ร

⇒ กรณีที่มีโน้ตห้องละ ๓ ตัว

- ด ด ด	- ร ร ร	- ม ม ม	- พ พ พ	- ซ ซ ซ	- ล ล ล	- ท ท ท	- ตั้ ตั้ ตั้
- มั ร มั	- รุ้ ตั้ - รุ้	- ตั้ ล - ตั้	- ล ซ - ล	- ซ ม - ซ	- ม ร - ม	- ร ต - ร	- ต ล - ต

⇒ กรณีที่มีโน้ตห้องละ ๔ ตัว

ด ด ด ด	ร ร ร ร	ม ม ม ม	พ พ พ พ	ซ ซ ซ ซ	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ตั้ ตั้ ตั้ ตั้
- มั รุ้ ตั้ ล	- รุ้ ตั้ ล ซ	- ตั้ ล ซ ม	- ล ซ ม ร	- ต ร ม ซ	- ร ม ซ ล	- ม ซ ล ตั้	- ซ ล ตั้ รุ้

การบันทึกโน้ตแต่ละบทเพลงจะประกอบไปด้วยการจัดเรียงสัญลักษณ์โน้ตที่ผสมผสานคละเคล้ากันไป จึงสามารถสร้างทำนองให้มีความหลากหลาย ดังตัวอย่างโน้ตเพลงไทยต่อไปนี้

ตัวอย่างโน้ตเพลงพม่าเขว

----	---ช	---ช	---ช	----	-ช-ม	--ร ม	-ช-ด
----	-ช-ม	--ร ม	-ด-ร	--ด ล	-ด-ด	--ลช	-ด--
--ด ล	-ด-ด	--ลช	-ด--	-ช-ล	-ช-ม	---ร	---ด

สัญลักษณ์พิเศษอื่น ๆ

สัญลักษณ์หยุดเสียง เป็นเครื่องหมายที่ต้องการให้เสียงในช่วงขณะนั้นเงียบหายโดยกำหนด เครื่องหมาย X (กากบาท) ให้มีค่าเท่ากับ ๑ หน่วยเคาะย่อย เครื่องหมายหยุดเสียงมีระเบียบการจัดวาง เช่นเดียวกับเครื่องหมาย - (ขีด) ที่ใช้สำหรับยึด/ลากเสียง ดังนั้นหากสัญลักษณ์ X (กากบาท) ปรากฏต่อจาก สัญลักษณ์โน้ตตัวอักษร ด ร ม ฟ ช ล ท เสียงเหล่านี้จะไม่สามารถยึดเสียงให้ยาวออกไปได้ ยกตัวอย่างเช่น

----	---ร	xxมร	---ม	xxชม

สัญลักษณ์สำหรับเทคนิคการสะบัด เป็นสัญลักษณ์ที่ต้องการให้เกิดการสะบัดรวบเสียง ๓ เสียงให้มีค่า เท่ากับอัตราความยาวเป็น ๑ จังหวะเคาะย่อย โดยใช้เครื่องหมายขีดโค้ง ($\frown$) เป็นสัญลักษณ์ครอบไว้ ด้านบนตัวโน้ตที่จะต้องสะบัดรวบเสียง เช่น

--- $\frown$ ดรม	ร ม - $\frown$ มรด

สัญลักษณ์พิเศษอื่น ๆ เป็นเครื่องหมายที่เพิ่มเติมเข้ามาเพื่อสื่อสารเทคนิคและกลวิธีการบรรเลงของ เครื่องดนตรีแต่ละชนิดที่สอดแทรกเทคนิคไว้ในบทเพลงต่าง ๆ

การเรียนดนตรีในขั้นพื้นฐานนั้น นักเรียนจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะด้านการอ่าน บันทึกโน้ต รวมถึงการร้องโน้ตเพลงไทย จะช่วยให้เรียนรู้ดนตรีไทยได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเรียนที่มีผู้เรียน จำนวนมากและมีเครื่องดนตรีที่หลากหลาย ดังนั้นควรฝึกทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีควบคู่ไปกับการฝึก ทักษะการอ่านโน้ตเพลงไทย ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลา ความพยายามและความอดทนในช่วงเบื้องต้น หาก สามารถฝึกฝนจนเกิดความชำนาญแล้ว นักเรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนดนตรีไทย พร้อมทั้งจะพัฒนา ทักษะให้สูงขึ้นต่อไป

โน้ตแบบฝึกอ่านร้องโน้ตเพลงโยสลัม อัตรากังหะสองชั้น

-----	-----	- ร - ซ	- ล - ท	-----	-----	- ร็ - ท	- ล - ซ
-----	-----	- ล - ท	- ด็ - ร็	-----	- ร - ม	-- ร ม	- ซ - ร
-----	-----	- ท - ร็	- ม็ - ซ	-----	--- ร็	-- ม็ ร็	- ด็ - ท
-----	- ซ - ล	- ท - ร็	- ด็ - ท	-- ล ซ	ล ท - ล	- ซ - ฟ	ซ ล - ซ

